

Možnosti využití roztoku Francovky ALPA k podpůrné terapii při vertebrogenním algickém syndromu a myalgiích

Haklová O., Hakl L., Vašků V., Pohanka M.

Oddělení léčby bolesti a domácí péče FN Brno/1,2,4/

Dermatovenerologická klinika FN u sv. Anny Brno/3/

Souhrn

Autoři si na 80členném souboru pacientů ambulance bolesti chtěli ověřit podpůrný účinek Francovky ALPA, srovnání bylo provedeno rovněž na 80členném souboru bez lokální terapie. Dosažené výsledky ukázaly jednoznačně podpůrný vliv pravidelných masáží Francovkou Alpa 3x denně.

Klíčová slova

Roztok Francovky Alpa-vertebrogenní syndrom-artralgie-tendovaginitidy

Úvod

Již po desetiletí je lihový roztok Francovka ALPA běžně užíván laickou veřejností při bolestech zad, myalgiích, poruchách prokrvení, při zhmožděninách, a to nejen v Česku, ale i v zahraničí /Slovensko, Německo, Rakousko, Jugoslávie, Polsko/. Autoři si tyto laické zkušenosti ověřili na 80 dobrovolnících, trpících recidivujícím víceetážovým vertebrogenním syndromem, artralgiami velkých kloubů, myalgiemi a tendovaginitidami. Pacienti, kteří svoji běžnou léčbu doplnili lokálním použitím Francovky Alpa, byli dlouhodobě sledováni pomocí subjektivního hodnocení na vizuální analgetické škále.

Soubor a metodika

Výběr nemocných do 80členného testovaného souboru s chronickým vertebrogenním syndromem, artralgiami velkých kloubů, myalgiemi a tendovaginitidami, byl stejně jako do kontrolního souboru proveden metodou náhodného výběru a souhlasu pacienta. Po celou dobu léčby byl pacient sledován na ambulanci bolesti, popřípadě s využitím zdrav. sester vlastní domácí péče. Francovka Alpa byla pacientům poskytnuta zdarma. Složení francovky je následující: 60% vol. alkoholu, mentol, voda, ethylacetát, mravenčan ethylnatý, směs bylinných silic. Kontrolní soubor používal jako doplněk základní terapie stejně balený /díky výrobci/ vodný roztok s 60% koncentrací lihu, ale bez směsi bylinných silic. Vlastní sledování účinku roztoku bylo zahájeno po zvládnutí bolesti pomocí medikace na úroveň VAS 4-5. Subjektivní hodnocení bolesti na desetimístné škále bylo vyhodnocováno v týdenních intervalech, do doby dosažení přijatelného komfortu nemocného, většinou VAS na úrovni 0-3. Aplikace francovky byla prováděna lehkou masáží 3x denně, vtírané množství roztoku bylo 1-2 ml na 10 cm². Změna prokrvení, snížení e.l. impedance byla orientačně testována pomocí přístrojů určených ke sledování změn kožního odporu běžně používaných k lokalizaci akupunkturových bodů - světelná i zvuková signalizace. Práh snímání těchto přístrojů byl nastaven na stejném místě před aplikací roztoku, délka efektu zvýšeného prokrvení byla sledována v 30 min. intervalech.

Soubor nemocných s vertebropatiemi:

U pacienta č. 11, který přišel s bolestmi hrudní páteře, se asi po měsíční kontrole bolesti na úrovni VAS 3-4 bolest stupňuje udává VAS 5, ale s maximem o dvě etáže výše, nasazena medikace tramadolem. U pacientů č. 2, 3, 12 dochází po období poklesu bolesti v délce od 4-6 týdnů ke vzestupu intenzity bolesti, a proto musela být doplněna medikace.

Soubor nemocných s artralgiami velkých kloubů:

Z 20 sledovaných nemocných se u 7 pacientů v časovém odstupu 2-6 týdnů od samostatného podávání testovaného roztoku, zvýšila intenzita bolesti nad tolerovanou výši, pacient přichází do ordinace, kde je nasazena medikace zabezpečující opětovné snížení bolesti. Právě u této skupiny nemocných se zdá účinek

roztoku nejslabší, i když v porovnání s kontrolním 20členným souborem jsou zde prokazatelné lepší výsledky.

Soubor pacientů s myalgiemi a tendovaginitidami:

V tomto souboru byly zaznamenány nejpřesvědčivější pozitivní výsledky, nedošlo k recidivě bolesti u žádného nemocného. Subjektivní hodnocení, jak akutní terapie, tak doléčování pomocí Francovky Alpa, vykazuje nejlepší výsledky, což je v korelaci se zkušenostmi laické veřejnosti, která právě pro podobná onemocnění roztok nejčastěji používá.

Diskuze

Dosažené účinky prokázaly, že aplikace Francovky Alpa pomáhá k urychlení odstranění bolesti v postižené krajině. Srovnáme-li pokles VAS II a VAS III, je u souboru vertebropatů pokles o 1,8 stupnice (kontrolní soubor pouze 0,8) u myalgií pokles o 1,9 (kontrolní soubor 0,9) a nejmenšího rozdílu bylo dosaženo u souboru artralgie velkých kloubů, kde pokles činil 0,6 (kontrolní soubor 0,5). Klademe-li si otázku mechanismu působení, je nutné především vzpomenout zvýšené prokrvení v místě lehké masáže, přetrvávající v průměru 45 minut po aplikaci /rozmezí 30-90 minut při sledování po 15 minutách/. Toto prokrvení je i opticky patrné v rozmezí 15-25 minut. Do systému působení jsou jistě zapojeny systémy taktilního podráždění a zapojení systému gatecontrol theory, kterou přednesl v roce 1965 Melzak. Ovlivnění systému neuromodulačních pochodů v úrovni spinální se zapojením supraspinálních struktur včetně zásahu do tvorby neurotransmitrů, lze předpokládat při silnějším podráždění /obdobně jako účinek vibrací a světelné terapie - Larson 1974, Linderoth 1989, Jacobs 1988, Croom 1998, Tonelle 1988. Nepomíjitelný je jistě placebo efekt, vystupňovaný pozorností, kterou jsme nemocnému věnovali i skutečností, že měl stále zázemí v odborném centru, neboť běžně zaléčené nemocné předáváme do péče praktického lékaře. Svoji roli hrála jistě i skutečnost, že roztoky dostával zdarma, zatímco na oblíbené analgetické a masážní preparáty v podobě masť musel doplácet. V námi sledovaných indikacích se Francovka nejlépe osvědčila u nemocných s myalgiemi a tendovaginitidami, velmi dobré výsledky jsme dosáhli u vertebropatů. Nejhorší výsledky u artralgií velkých kloubů, jistě vyplývají z organických změn nakloubních strukturách. Šest z námi uváděných sedmi pacientů s dočasným efektem mělo prokázané atrofické a degenerativní změny na rtg obraze. Výraznějšího efektu u těchto nemocných jsme nedosáhli ani s náhradou roztoku diclofenakem masti. Účinnou se ukázala pouze p.o. medikace NSA, popřípadě slabými opioidy.

Je pozoruhodné, že v tomto dosti rozsáhlém souboru jsme nezaznamenali kožní reakce po aplikaci Francovky Alpa, ať již na bázi iritace či kontaktní alergie. Tato skutečnost zvláště vyniká ve srovnání s jinými externy v obdobných případech aplikovaných.

Závěr

Výsledky potvrdily laickou zkušenost, že lihové roztoky s vhodnými esencemi mají své opodstatnění v doléčování nebo léčení lehčích forem vertebrogenního algického syndromu, myalgie a tendovaginitid a u některých pacientů s artralgiemi velkých kloubů. Jejich upřednostnění může vyplývat z výhod před masťovými formami, z příjemného "svěžšího" pocitu po aplikaci, desinfekčního působení.

Doporučený postup k používání roztoku ALPA jako podpůrného léčivého prostředku.

Na základě zpracované studie na 160 pacientech doporučujeme lihové roztoky Francovky ALPA s příměsí bylinných silic k užití zejména v těchto indikacích - při těchto onemocněních:

- svalová onemocnění jako následek zvýšené svalové námahy, včetně následků jednostranné námahy
- poškození svalů a jejich částí v důsledku drobných traumat, svým vlivem na prokrvení zrychluje roztok odeznívání krevních podlitin
- při špatném prokrvení končetin, pro zlepšení prokrvení v místech, která jsou ohrožena vznikem proleženin a otlaků
- při bolestech v krční, hrudní i bederní páteři, Francovka ALPA působí blahodárně na změny svalového tonu, ke kterým při postižení dochází, vtírání lehkou masáží ovlivňuje reflexní cestou i pocit bolesti, odstraňuje pocit napětí v tkáních postiženého úseku
- při bolestech hlavy nemigrenózního charakteru lze docílit úlevy masáží krční páteře a

- přechodu krční páteře v lebku. Při déletrvajících bolestech hlavy je nutno vyhledat lékaře.
- při doléčování drobných úrazů, poškození měkkých částí kloubů, lze s úspěchem využít příznivý vliv Francovky ALPY na místní prokrvení
 - pro dlouhodobější účinek lze Francovku ALPU využít k léčebným zábalům, před aplikací doporučujeme místní odzkoušení vtíráním roztoku
 - vtření roztoku do míst obvyklých pro akupresuru prodlužuje účinek akupresury

Doporučený způsob aplikace:

lehce vtírat bříšky prstů/lehká masáž/ do postiženého místa 3-5x denně, spotřeba vtíraného roztoku by se měla pohybovat v rozsahu 1-2 ml na 10 cm. Lehkou masáž provádíme do úplného vtření roztoku do kůže. S výjimkou léčebných zábalů nepříkrýváme ošetřené místo neprodyšnými materiály. Nevtíráme do zánětlivě změněné kůže, do kůže podrážděné slunečním zářením, popálením. Přestože roztok Francovky ALPA se vyznačuje minimálním výskytem místních alergických reakcí ve srovnání s obdobnými roztoky, nevylučuje individuální přecitlivělost vznik této reakce.

BLIŽŠÍ INFORMACE O PRACOVIŠTI A AUTORECH:

PRACOVIŠTĚ:

FN Brno Oddělení léčby bolesti a domácí péče FN usv. Anny Brno Dermatovenerologická klinika

AUTOŘI:

Prim.MUDr. Olga Haklová - přednosta regionálního pracoviště léčby bolesti, členka poradního sboru ministra zdravotnictví pro léčbu bolesti.

Prim.MUDr. Lubomír Hakl, CSc. - náměstek ředitele FN, regionální zástupce Odborné společnosti pro studium a léčbu bolesti, poradce ministra zdravotnictví ČR

MUDr. Michal Pohanka - gynekolog, sexuolog, I.náměstek ministra zdravotnictví ČR.

MUDr. Marek Hakl, Ph.D. -vedoucí lékař Centra léčby bolesti kliniky anesteziologie a resuscitace.